

חבלי הצמר והפשתים סביב ידו, שהכריכה עם הקשירה נחשב כשתי תכיפות⁽⁷⁹⁾.

אמר שמואל: מה ששינינו "אבל מכניס חבלים לתוך ידו וימשוך", מותר לעשות כן, **ובלבד שלא יצא חבל מתחת ידו טפח**. שאם נותר מקצה החבל המרוחק מהגמל אורך טפח מיד האדם ולחוץ, אסור. שזה נראה כמו שנושא את החבל בידו, ומוציאו ברשות הרבים. ולא ניכר שהוא מאפסר הגמל.

ומקשינן: **והא תנא דבי שמואל:** ובלבד שלא יצא חבל מתחת ידו **טפחיים!**?

אמר אביי: השתא דאמר שמואל טפח,

ותנא דבי שמואל טפחיים, יש לומר, **דשמואל** — הלכה למעשה **אתא לאשמועינן**. ובאמת מן הדין, עד טפחיים מותר. אלא שהבא לימלך לפנינו הלכה למעשה, אמרינן ליה עד טפח כדי שלא להקל באיסורים⁽⁸⁰⁾.

ותו מקשינן: **והתניא:** מותר למשוך בחבל ג-ב הגמל, **ובלבד שיגביה את ראש החבל מן הקרקע שיעור טפח**.

משמע שיכול להוציא את החבל מתחת ידו כמה שירצה, ואף יותר מטפחיים. ובלבד שיהיה גבוה מן הקרקע טפח. וקשה על שמואל.

אלא שהר"ן כתב כך לשיטתו להלן בסוף פרק שמונה שרצים [וכן דעת הרמב"ן שם] שאף שבכל התורה פסיק רישיה נחשב לכולי עלמא כמו מתכוון ואסור, באיסור כלאים אם אינו מתכוון מותר משום שהתורה אסרה רק מה שלובש בדרך מלבוש וכשאינו מתכוין אף אם הוא פסיק רישיה מותר שאינו נחשב דרך מלבוש. וראה חידושי הגר"ש רוזובסקי יבמות ה.

79. רש"י. ומהגירסא שלפנינו ברש"י נראה שצריך קשירה בשתי תכיפות, והרא"ש בהלכות **כלאים** [ז] פירש את רש"י כמו הר"ח כאן שכריכה וקשר אחד נחשב כמו שתי תכיפות, ואף שקושיית הגמרא שכריכה אינה חיבור והיינו שאפילו כמה כריכות אינם חיבור כלל ודומה לתכיפה אחת, אבל כשכורך וקושר נחשב כשתי תכיפות.

ודעת רבנו אפרים [הובא ברא"ש שם, וברמ"א י"ד רצו, יא] שהאיסור לחרוש בשור וחרמור הוא אפילו כשאינם קשורים בכלל, ולמד זאת מההוא אמינא בגמרא שהמשנה מדברת על

כלאים של אדם אף שמדובר בכריכה לבד. והרא"ש דחה שכאן מדובר בכריכה וקשירה, אך הגר"א ביו"ד [רצו, כז] פירש שראיתו היא — שעל ההוא אמינא שמדובר בכלאי אדם לא הקשו והרי אינם קשורים, ורק אחרי שתירצנו שמדובר בכלאי בגדים הקשו והרי אינם מחוברים.

והמרדכי [שמב] כתב שדעת רש"י שכריכה וקשירה אסור בכלאים כמו שתי תכיפות, ורבי אלעזר ממיין חולק וסובר שצריך שני קשרים זה על זה ורק כך נחשב קשר גמור כמו במלאכת קושר בשבת. ומחלוקת זו מצינו בהלכות לולב [תרנא, א] שיש מצוה לאגדו ונחלקו אם צריך שני קשרים זה על זה, או שמספיק כריכה [וקשירה], ראה רמ"א וביאור הגר"א שם.

80. רש"י. אבל הרא"ש כתב שאף שעיקר האיסור בטפחיים, לכתחילה אסור אפילו טפח. ולשון השו"ע [שה, טז] צריך ליזהר שלא יצא החבל מידו טפח, והמשנה ברורה [שם, נ] כתב שאיסור יש רק בשתי טפחים אבל לכתחילה יחמיר עד טפח.

ומשנין: **כי תניא** היא ברייתא שמותר אף כשיוצא החבל מידו יותר מטפח, מדובר **בחבלא דביני לביני** [שבינו לבין הבהמה]. שלא אסרו במה שחלק החבל שבין ידו לגמל ארוך מאד. ובלבד שיהיה גבוה מן הקרקע טפח. שאם הוא פחות מטפח לא ניכר שהבהמה נמשכת בו. ונראה כאדם שנושא חבל בידו. אבל שמואל דיבר על החבל היוצא מתחת ידו לחוץ, שלא כלפי הבהמה, ואם הוא יוצא יותר מטפח, זה נראה שהאדם נושא את החבל.

מתניתין:

אין חמור יוצא כמרדעת, בזמן שאינה קשורה לו. ונתבאר לעיל, שאינו קשורה לו מערב שבת. וכיון שלא גילה מאתמול שהוא צריך לכך, לא נחשב מלבוש.

וכן לא יוצא החמור בזוג [פעמון], אף על פי שהוא פקוק ואין הענבל שבו משמיע קול. ובגמרא מפרש.

ולא יצא בסולם שבצוארו, ולא ברצועה שברגלו. והגמרא מפרשת מה הם.

ואין התרנגולים יוצאין בחוטיין, ולא ברצועה שברגליהם.

ואין האילים הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהן. שראש זנב האיל רחב כמין כר ואין בו עצם אלא שומן. והיא ה"אליה". וכיון שהיא עבה וכבדה. הרי היא נשרטת כשהיא נגררת על הארץ. לפיכך, עושים לו קרון קטן שמתגלגל עמו כשהאיל הולך, והזנב קשור עליו.

והסיבה שאסור בכל אלו, שמא הם יפלו, והבעלים עלול לטלטלם ברשות הרבים⁽⁸¹⁾.

ואין הרחלים יוצאות חנונות. בגמרא מפרש.

ואין העגל יוצא בגימון [עול קטן שמניחים לו בצוארו, ללמדו שיכוף את ראשו כשיגדל].

ולא יוצאת הפרה בעור הקופר [מין שרץ שנימיו חדים כמחט. וקושרים בעורו את דדי הפרה, כדי שלא יינקו ממנה שרצים], **ולא ברצועה שבין קרניה** משום שמשאוי הוא לה. ובגמרא מפרש.

פרתו של רבי אלעזר בן עזריה היתה יוצאה ברצועה שבין קרניה, והיה הדבר שלא ברצון חכמים!

אורה מדוע הוצרכו לטעם חדש ולא אסרו משום משאוי? והאור שמח [שבת כ, יא] הקשה שכמשנה משמע שרק לצאת לרשות הרבים אסור ובחצר מותר כמו זוג פקוק שמותר בחצר [כמבואר בברייתא נג, א] וכן מרדעת שמפורש בירושלמי שמותר בחצר, ולפי הטעם של הירושלמי יאסר גם בחצר?

ותירץ, שבאמת בגמרא להלן בפרק מי

81. רש"י. והירושלמי כתב על עיזים חנונות שהאיסור הוא משום שאין בהמה יוצאת בקמיע, אמנם הבבלי סובר שבהמה מותרת לצאת בקמיע המומחה לבהמה כמבואר לעיל [נג, ב]. וראה קרן אורה. [והירושלמי כנראה פירש חנונות לא כמסקנת הבבלי, ראה בגמרא].

עוד כתב הירושלמי על זכרים שאינם יוצאים בעגלה משום שהוא עושה חריץ, והקשה הקרן

גמרא:

שנינו במשנה: אין חמור יוצא במרדעת, בזמן שאינה קשורה לו.

והוינן בה: מאי טעמא?

ומשנינן: שהטעם הוא כדאמרן לעיל, שצריך שיגלה מערב שבת, שהיא מלבוש החמור⁽⁸²⁾.

שנינו במשנה: ולא בזוג אף על פי שהוא פקוק.

ומפרשין: סיבת האיסור הוא משום דמיחזי

כמאן דאזיל עמו למוכרו בחיננא [שוק] ותולה לו את הזוג כדי לנאותו, שיקפצו עליו לוקחים⁽⁸³⁾.

שנינו במשנה: ולא בפולם שבצוארו.

אמר רב הונא: היינו בי לועא, שקושרים אותו לו אצל לחיו.

ולמאי עבדי ליה לחמור סולם זה? — להיבא דאית ליה לחמור מכה. דעל ידי הסולם הקשור בו אינו יכול להפנות את צוארו, ולא הדר וחייד [מחכך] ביה בשיניו את המכה⁽⁸⁴⁾.

גזרו שמא יפול [להלן נח, א]. ולדעת רש"י בתחילת הפרק, כי מה שעשוי לנוי ודרך הבהמה בכך מותר אפשר לומר שהזוג עשוי לנוי ומותר משום שדרכו בכך. [וראה רשב"א נג, א]. וכך כתב הריטב"א.

והפני יהושע הוסיף שהטעם שכתבה הגמרא היא סיבה לאסור גם ביום טוב, אבל משום משא מותר ביו"ט לדעת הבית יוסף והרמ"א [רמו, ג] שאין איסור שביתת בהמתו ביום טוב. וראה משנה ברורה שם.

והמגן אברהם [שה, ו] כתב שהסמ"ג כתב באמת שהאיסור משום משאוי, ותמה שהרי הגמרא אומרת טעם אחר? ותירץ, שמא הוא מדבר על זוג שאינו מחובר לאפסר. ולכאורה הסמ"ג סובר כהרשב"א [נג, א] שהגמרא אמרה טעם נוסף לרווחא דמילתא. והוסיף המגן אברהם שלפי הסמ"ג יהא אסור אף בכלבים ועופות שאין דרך למוכרם כך בשוק.

84. וכתב רש"י ואף שהוא לצורך רפואת הבהמה ולעיל אמרינן שמותר לה לצאת בקשישין שעל גבי השבר [נג, א], כאן אסור משום שהסולם הוא דבר חשוב ואם יפול הוא עלול לטלטלו, אבל קשישין הם דבר זול ואם

שהחשיך [קנג, ב] אמרינן שכל מלאכה שחבירו פטור עליה — בבהמתו מותר לכתחילה, ועשיית חריץ במשיכת עגלה היא מלאכה כלאחר יד שאין חייבין עליה וצריך להיות מותר לכתחילה בבהמתו, אלא שחרישה היא מלאכה שעיקרה נעשית על ידי אדם ובהמה יחד וחייב כשחורש עם בהמתו [כמבואר ברמב"ם כ, ב], לכן עשיית חריץ שהיא חרישה אסור בבהמתו אפילו באופן שאדם פטור. ולפיכך בשדה שעשיית חריץ היא חרישה אסורה לצאת, אבל בחצר שעשיית חריץ היא מלאכת בונה ולא חורש [גמרא עג, ב], בבהמה מותר.

והוסיף עוד שמא הירושלמי חולק על הכלל שכל שבאדם פטור בבהמה מותר, ולכן לא אמר הבבלי את הטעם שבירושלמי.

82. רש"י. והתוספות לעיל נג, א פירשו באופן אחר משום "שנראה" כמו מתכוין להוציא את המרדעת, או משום שנראה שרוצה לרכוב עליה למקום רחוק. ראה בהערות שם.

83. וכתבו התוספות שמצד משא אין לאסור זוג פקוק משום שהוא בטל לאפסר, וגם אין לחשוש שיפול ויטלטלנו משום שהוא אריג ועל אריג לא

שנינו במשנה: **ולא ברצועה שברגלו**.

ומפרשינו: רצועה **דעבדי** ליה לחמור **לגזירא**, שבהמה שפסיעותיה קצרות, והיא מכה ברגליה זו על זו, קושרים לה טבעות מעל פרסותיה.

שנינו במתניתין: **ואין התרנגולין יוצאין בחוטיין?**

ומפרשינו: היינו חוטיין **דעבדי** ליה לתרנגולין לצורך **סימנא**, כי היכי **דלא** ליחלפו תרנגוליו בתרנגולי חברו.

שנינו במשנה: **ולא ברצועה שברגליהן**.

ומפרשינו: היינו רצועה קצרה **דעבדי** ליה לתרנגול, שקושרים בה את שני רגליו שלא יוכל להגביהם, כי היכי **דלא** ליתברו מאני [שלא ישברו כלים] ברגליהם⁽⁸⁵⁾.

שנינו במשנה: **ואין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהן**.

ומפרשינו: היינו עגלה שקושרים להם כי **היכי דלא לחמטין** [שלא תלקה בסלעים] **אלייתה**.

שנינו במשנה: **ואין הרחלים יוצאות חנונות**.

יתיב רב אחא בר עולא קמיה דרב הסדא,

ויתיב וקאמר לפרשה: משעיה שגוזזין אותה [את הרחל], **טומנין לה עזק** [צמר גפן או כל דבר רך] **בשמן, ומניחין לה על פדחתה** [מצחה], **כדי שלא תצטנן**. והיינו "רחלים חנונות" ששנינו במשנה. שלא יצאו עם העזק על פדחתן.

אמר ליה רב הסדא: אם כן, עשית ברחל זו מנהג חשיבות, כחשיבותו של מר עוקבא [שהיה עשיר ואב בית דין]. וכי דרך חשיבותה בכך?

אלא יתיב רב פפא בר שמואל קמיה דרב הסדא, ויתיב וקאמר: בשעיה שכורעת לילד, טומנין לה שני עזקין בשמן ומניחין לה, אחד על פדחתה, ואחד על הרחב, כדי שתתחמם. ואלו הן "רחלים חנונות".

אמר ליה רב נחמן: אם כן, עשית חשובה כמו ילתא [אשת רב נחמן]. וכי דרך חשיבותה בכך?

אלא אמר רב הונא: עין אחד יש בכרכי הים ו"חנון" שמו. ומביאין ממנו קיסם, ומניחין לה בחוטמה. כדי שתתעטש, ויפלו דרני [תולעים] שיש בה על ראשה. וזו כונת המשנה "רחלים חנונות" שלא יצאו עם קיסם זה.

ומקשינו: **אי הכי, בזכרים נמי תכתוב המשנה "חנונים"**. ומדוע נקטו דוקא רחלות

יפלו לא יבא לטלטלם.

ורש"י תירץ כך לשיטתו במשנה שכל הדינים שבמשנה הם אסורים מחשש שיפלו ויבא לטלטלם, אבל בפירוש המשנה להרמב"ם מבואר שהאיסור הוא מצד שנחשב למשא, ראה שער הציון [שה, מט].

85. המשנה ברורה [שה, נה] הביא חיי אדם שאם הרצועה עשויה כדי שלא יוכלו לברוח מותר שכל מה שעשוי לשמור מותר. ובשער הציון [ג] תמה שהרי לפי רש"י סיבת האיסור היא שמא תיפול הרצועה ויטלטלנה ואם כן גם לשמור יהא אסור? והוסיף שמפירוש הערוך על

נקבות?

דוד פירש, שהוא צמח הגומא. והוא רך וכפוף].

שנינו במשנה: **ולא פרה בעור הקופר**.

ומפרשינו: **דעבדי לה** לפרה כיס מעור סביב דדיה, **כי היכי דלא למצויה יאלי** [שלא יינקוה עלוקות].

שנינו במשנה: **ולא ברצועה שבין קרניה**.

ומפרשינו: שני מיני רצועות יש לפרה, האחת עשויה לנוי בלבד. והאחת, כדי לשמרה שלא תברח.

ונחלקו לעיל [נב, א] רב ושמואל. **אי לרב, בין ברצועה לנוי ובין ברצועה העשויה לשמר אסור** אוסרת המשנה. ומשום שפרה לא צריכה שמירה, והוא סובר שנטירותא יתירתא משאוי הוא. ואף רצועה לנוי נחשבת משא, משום שאין דרכה של הבהמה בכך.

ואי לשמואל "רצועה" שבמשנה היינו לנוי. שדוקא בה **אסור**. אבל ברצועה העשויה לשמר, מותר שתצא בו. שהוא סובר שנטירותא יתירתא לא נחשב למשא.

שנינו במשנה: **פרתו של רבי אלעזר בן עזריה וכו'**:

ותמהינן: וכי **חדא פרה** בלבד **הויא ליה** לרבי אלעזר בן עזריה?!⁽⁸⁶⁾ **והא אמר רב, ואמרי לה אמר רבי יהודה אמר רב: תריסר אלפי**

ומשנינו: זכרים אין צריכים לכך. **דכיון דמננחי זכרים בהרדי** [זה את זה] ממילא נפלי הדרני שבראשם.

שמעון נזירא אמר: "חנונות" — שמונה בחוטמן קיסמא דריתמא [קיסם של רותם].

ומקשינו: **בשלמא לדרב הונא**, מובנת המשנה והיינו דקתני "חנונות". על שם קיסם עץ ה"חנון".

אלא לשאר הפירושים שאמרו **רבנן**, בעזק או בקיסם של רותם, **מאי "חנונות"**? מהו לשון זה, והיכן מרומז בו העזק והקיסם?

ומשנינו: לפי דעבדינן להו הא **מולתא**, משום דמרחמינן עליהו. וחנונות מלשון רחמים.

שנינו במשנה: **ואין העגל יוצא בגימון**.

והוינן בה: **מאי "עגל בגימון"**?

אמר רב הונא: בי נירא. עול קטן שמניחין לעגל בצוארו, כדי שיהיה למוד לכוף את ראשו כשיגדל.

אמר רב אלעזר: מאי משמע דחאי "גימון" לישנא דמיכף הוא? — דהא כתיב "הלכוף כאגמון ראשו". שהאגמון הוא מין מחט כפוף, שצדים בו דגים. [רש"י שם. ובמצודת

86. הפני יהושע [לעיל נב, א] העיר שאפשר לתרץ שמתוך עדרו היתה פרה אחת מורדת שעסקיה רעים והיא יצאה ברצועה, ורבי אלעזר בן עזריה סבר שמותר, וחכמים סוברים שאסור? והוכיח מכאן שכולם מודים שבפרה שעסקיה רעים מותר, כמו שפסק השו"ע [שה, ד]. וראה

"תותרי" שהיא קשירת שתי רגליה זו לזו מוכח שמותר רצועה ברגליה כשעשוי לשמור. [אמנם השער הציין עצמו [מד] פירש שם שבאופן כזה הרצועה מהודקת ולכן אין חוששים שיפול, ואם כן אין ראייה שגם בעוף החוט מהודק כמו בבהמה].

עגלי הוה מעשר רבי אלעזר בן עזריה מעדריה כל שתא ושתא, למעשר בהמה (87).

ומשנינן: תנא: לא שלו היתה פרה זו, אלא של שכניתו (88) היתה. ומתוך שלא מיחה בה שיצאה בשבת ברשות הרבים ברצועה שבין

קרניה, היתה נקראת על שמו.

רב, ורבי חנינא, ורבי יוחנן, ורב חביבא מתנו למימרא המובאת בסמוך –

ובבבוליה [בכל מקום] דסדר מועד שנאמרה

בהערה שם.

87. א. הקשו התוספות הרי רבי אלעזר בן עזריה נעשה נשיא כארבע שנים אחרי חורבן הבית [ראה בתוספות ההוכחה לכך] והוא היה אז בן י"ח שנה, וכיון שגזרו חכמים שלא להפריש מעשר בהמה אחרי החורבן, אם כן יכול היה להפריש אחרי שנעשה בן י"ג שנה רק פעם אחת או פעמיים ואיך אמרו "כל שתא ושתא"? ותירצו שהפריש אחרי החורבן עד שגזרו שלא להפריש, ועוד תירצו שהאפטרופוס הפריש בשבילו כשהוא היה עדיין קטן בזמן הבית.

והחכם צבי [לג] תמה איך הפריש האפטרופוס הרי כל מה שהוא יכול להפריש עבור הקטן זה רק מה שצריך הקטן לאכול אבל לא להניח, ובודאי שראב"ע לא היה אוכל מאה ועשרים אלף עגלים בשנה? ותירץ, שבמעשר בהמה יכול האפטרופוס לעשר כדי למכור את בהמות היתום, [ובמעשר דגן נחלקו בזה הרמב"ם והראב"ד בהלכות נחלות יא, ט] וכתב לחלק בין מעשר דגן למעשר בהמה, וראה מעדני ארץ תרומות ד, י עוד חילוקים.

עוד תירצו התוספות שהכונה היא למעשר ארנונא למלך. והריטב"א תירץ, שאף שלא קרא שם מעשר על הבהמות כגזירת חכמים, בכל זאת נתן אותם לכהנים שלא להפסידם את מתנות הכהונה. ומבואר מהריטב"א שמעשר בהמה ניתן לכהנים אך דעת רוב הראשונים [ראה רמב"ם בכורות ו, ד] שמעשר בהמה נאכל לבעלים, והאריך בראיות בענין זה הגר"י פערלא על הרס"ג [עשין פו]. והנצי"ב בהעמק דבר

[במדבר ה, י] הביא פסוק בדברי הימים [ב, לא] שנהגו להביא את מעשר הבהמה לכהנים. וראה להלן.

והשפת אמת תירץ, שהכונה היא למעשר כספים מהריוח שהרויח בכל שנה.

ב. הרשב"א בחולין [קלו, ב] הביא את דעת הר"ח שכהן פטור ממעשר בהמה, ותמה עליו שרבי אלעזר בן עזריה היה כהן כמבואר במשנה [מעשר שני ה, ט] וכאן אמרו שהפריש מעשר בהמה? וכבר הביא ראה זו הרמב"ם בפאר הדור [נח] שכהן חייב במעשר בהמה. והמנחת חינוך [שס, טז] כתב שהר"ח יפרש כתירוץ שני בתוספות או כהריטב"א. [וזה כוונת רע"א בציונו בגליון הש"ס].

והגר"י פערלא [הנ"ל] כתב שמחלוקת זו נובעת מהמחלוקת הנ"ל אם מעשר בהמה נאכל לבעלים או ניתן לכהנים, שהר"ח סובר שהוא ניתן לכהנים והוא ממתנות הכהונה, ולכן מסתבר שכהן פטור כמו שהוא פטור משאר מתנות כהונה, והרמב"ם חולק על ר"ח לשיטתו – שמעשר בהמה נאכל לבעלים.

88. ובירושלמי כתוב שהיתה של אשתו. והנה רבי עקיבא איגר במשניות [תחילת הפרק] מסתפק אם יש איסור שביית בהמתו לנשים, והמגיה שם העיר שכאן מפורש שהיתה הפרה של אשה ואסור, וכן העיר התפארת ישראל [בבעז] שם.

והמנחת חינוך [סוף מצוה לב, ח] הביא ראה זו, ותמה מדוע באמת נשים חייבות? וביאר לפי הריטב"א בקידושין [כט, א] שחיובי

שמועה משמיה דכל כי האי זוגא [כל ארבעתם יחד] חלופי [יש מי שמחליפים] ולא מונים את רבי יוחנן ומעיייל תחתיו את רבי יונתן.

וכך אמרו: כל מי שאפשר לו למחות לאנשי ביתו על חטא שבידם, ולא מיחה בהם, נתפס על חטא אנשי ביתו⁽⁸⁹⁾.

וכל מי שאפשר לו למחות באנשי עירו, ולא מיחה בהם, נתפס על חטא אנשי עירו.

וכל מי שיכול למחות בכל העולם כולו, כגון מלך או נשיא שהכל יראין מפניו ומקיימים דבריו, ולא מיחה, נתפס על חטא כל העולם כולו.

אמר רב פפא: והני דבי ריש גלותא, נתפסו על כולו עלמא. שלפי שהשררה בידם, יכולים למחות בכל.

כי הא דאמר רבי חנינא: מאי דכתיב "ה'

במשפט יבא עם זקני עמו ושריו" ! וזקנים היינו סנהדרין.

והוינן בה: אם שרים חטאו — זקנים במה נה-א חטאו?

אלא אימא: ה' יבוא במשפט על הזקנים, שהם הסנהדרין, משום שלא מיחו בשרים החוטאים.

רב יהודה הוה יתיב קמיה דשמואל. אתא ההיא איתתא, וקא צורחה קמיה. ולא הוה שמואל משגח בה, לא התייחס לצעקותיה.

אמר ליה רב יהודה: וכי לא סבר ליה מר, את הפסוק⁽⁹⁰⁾ "אוטם אזנו מזעקת דל — גם הוא יקרא, ולא יענה על ידי ה" ?!

אמר ליה: שיננא [חריף], שכך היה כינויו של רב יהודה], רישך [רבך, כלומר אני] — נידון במים קרירי!

מלמחות בעוברי עבירה שיש לחוש שיהיו עומדים על גופינו ומאודנו. והוסיף הט"ז [שם, כג] שלכך נמנעים היום מלנדות כל מי שחייב נידוי מצד הדין. וראה פתחי תשובה שם.

90. המהרש"א תמה על לשון זה: וכי אפשר שלא לסבור פסוק? ומי יכול לחלוק על פסוק? [ובפשטות אמר בנוסח כזה מפני כבוד רבו, ראה יו"ד רמב, כב] ותירץ, שפשטות הפסוק מדובר על מי שנמנע מלתת צדקה לעני, ולא על עשיית משפט והצלת עשוק מיד עושקו ולכן שאלו האם אינו סובר שנכלל בפסוק כל צעקת עשוק להצילו.

והמהדורא בתרא [בהמשך הגמרא] מפרש שרב יהודה ידע שעיקר הטענה היא על מר עוקבא שהוא היה אב בית דין, אלא שאל את

אדם על בנו או על אחרים אין בו פטור לנשים מצד שהזמן גרמא. ורבי עקיבא איגר הביא בשם הר"ן סיבה אחרת, שמהדרשא שנשים חייבות בקידוש למדים שהם חייבות בכל מצוות השבת.

89. החיד"א [ליקוטים על התורה] פירש לפי זה את הפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא". [ויקרא יט, יז] שהכונה היא שיוכיח את חברו כדי שלא ישא על עצמו את חטא חברו, דהיינו שלא יתפס בחטא שלא מיחה עליו.

וכתב הרמ"א ביו"ד: [שלד, מח] אף שחייב למחות בעוברי עבירה וכל מי שאינו מוחה ובידו למחות נתפס באותו עון מכל מקום אין אדם חייב להוציא ממונו על זה, ולכן נהגו להקל